

Náš spisovatel a společnost - Na okraj sjezdu Svazu českých a Svazu slovenských spisovatelů

V Praze a v Bratislavě se scházejí ke svým sjezdům čeští a slovenští spisovatelé. Oba sjezdy jsou pracovní, řeknou velmi vážná slova do spisovatelských řad, ať už běží o nedávnou minulost, nebo o přítomnost. A budou bez senzací, bez bengálu a fanfár. Nebude to žádná estráda, jako bylo několik posledních spisovatelských sjezdů, které se změnily v tyátr pro senzacechtivé duše a západnické uši a na kterých otázky literatury byly vedlejší. Naši veřejnost bude jistě zajímat, co se na těchto sjezdech řekne. Nepochybuji, že také známí šmokové a chlebičkáři na Západě budou se nemálo namáhat, aby si ve svém trapném shonu po krejčárnách i tady něco přivydělali.

Spisovatelé, kteří se na těchto sjezdech scházejí, nejsou ani vlasatci, ani proklamátoři extrémních literárních mód buržoazní provenience. Nebudou na těchto sjezdech vystupovat v líbivých převlecích, nebudou mít fraky ani redingoty, ani čamary, ani fiží a kraječky. Byl-li v minulosti skutečný spisovatel někomu podoben, nebo chtěl-li se někomu podobat, pak se chtěl podobat spíše dělníkovi než komediantům a šarlatánům.

Jiří Wolker: Proletariát jsou dělníci nového světa. Umělci chtějí být dělníky nové krásy v něm. F. X. Šalda: Do dějin vcházejí jen ti zcela upřímní, upřímní a sobě věrní až do flegmatickosti... A blázni cizích frází a hesel, hasstroši cizích póz padají do propadliště dříve, než se po jevišti rozhlédnou.

Zdeněk Nejedlý: Jak Marx ukázal, všechno je historie, všechno dějiny, protože nic nestojí, vše jde dál, je částí, etapou dějin lidstva. Český spisovatel může a má být toho předním průkopníkem.

Kde se spisovatel odklonil od tohoto obrazu, tam se také literatura odcizila svému skutečnému poslání. A právě z nedávných let, z té pitvorné posunčiny, vyústující nakonec v kontrarevoluci a národní zradu, jest o tom dosti příkladů. Oba sjezdy se i tím mají zabývat. Ale hlavně se mají upnout k perspektivám, k tomu, co literatura by měla dělat a co se čeká od spisovatele po všech minulých zmatcích, názorových kotrmelcích a veškeré té nebezpečné kašparádě, kterou velice přesně označil F. X. Šalda.

Josef Rybák

Sjezdová zpráva (referát Jana Kozáka)

Kapitola / stránka:

1

Soudružky a soudruzi!

Scházíme se na našem sjezdu v době, kdy komunistická strana a s ní celá společnost cílevědomě přistupují k plnění významných úkolů vytyčených generálními liniemi XIV. sjezdu Komunistické strany Československa. Jejich uskutečnění bude znamenat další rozvinutí naší socialistické ekonomiky, další vzestup životní úrovně lidu, jeho kulturního rozvoje, další upevnění a sjednocení naší společnosti, nový rozkvět socialistického Československa.

Uplynuly tři roky od dubnového pléna ÚV strany v roce 1969, které znamenalo zásadní obrat v politice strany a znovu ji semklo na principech marxismu-leninismu a proletářského internacionalismu. Tím, co KSČ vykonala v konsolidaci domácích příměrů i v mezinárodním postavení republiky, se těší důvěře našich pracujících. Znovu získala vážnost i u našich přátel v bratrských zemích, zejména v SSSR, největší záštitě socialistického světa.

V postupném odstraňování škod z let 1968 a 1969 se zdála nejobtížnější normalizace našeho kulturního života, zejména v oblasti literatury, kde se nejvýrazněji projevil oportunistický, revizionistický, antisocialistický a antisovětský kontrarevoluční tendence a síly. Sýčkové a nepřátelé našeho zřízení prorokovali, že se nepodaří zkonsolidovat tuto oblast. Avšak jejich naděje ani zde netrvaly dlouho. Umělecké svazy, které se ustavily, postupně sjednotily umělce, kteří zůstali věrni socialismu.

Abychom mohli vykročit vpřed, chceme se na dnešním sjezdu Svazu českých spisovatelů hluboce zamyslet nad tím, co se dělo v uplynulých letech, kdy došlo ve spisovatelských řadách k otevřenému útoku na samy socialistické základy našeho státu. Chceme se podívat pravdě do očí, uvědomit si příčiny a kořeny všech snah o rozvrácení naší socialistické kultury a ozřejmit si i podíl některých spisovatelů, kritiků, literárních vědců a publicistů na pokusu o kontrarevoluci v Československu.

Tato analýza je nutná, protože je poučná pro další cestu. Pro hodnocení naší spisovatelské minulosti plně platí Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ.